

HAMMERFEST KOMMUNE KONTROLLUTVALGET

Møte nr. 3/2021
14. september 2021

Arkivkode
4/1 02
Journalnr.
2021/12074-9

S A K S F R E M L E G G

SAK 23/2021 - SPØRSMÅL FRA KONTROLLUTVALGET OM HVA UTVALGET KAN UNDERSØKE I SELSKAP SOM KOMMUNEN ER EIER AV/MEDEIER I, JF. SAK 11/2021

Saksbehandler: Tom Øyvind Heitmann

Sekretariatets tilrådning:

Kontrollutvalget tar informasjonen til orientering.

Saksopplysninger:

På møte i kontrollutvalget 5. mars 2021 i sak 11/2021 (tilleggssak) vedtok utvalget følgende:

«Sekretariatet foretar en vurdering av hva kontrollutvalget kan undersøke i denne saken, samt lovgrunnlaget for dette.

Saken legges fram på neste møte i kontrollutvalget.»

Kontrollutvalget behandlet denne saken i lukket møtet grunnet personopplysninger, jf. kommuneloven § 11-5, jf. forvaltningsloven § 13 første ledd 1) og 2).

Nestleder orienterte om saken.

Under behandlingen ble det særskilt trukket frem momenter knyttet til et selskap som Hammerfest kommune er eier av/medeier i.

I den sammenheng ønsket kontrollutvalget å få belyst hvilke typer undersøkelser utvalget kan gjøre i slike selskap (aksjeselskap) samt lovgrunnlaget for dette.

Nedenfor redegjør sekretariatet i grove trekk om hvilke typer undersøkelser kontrollutvalget kan gjøre i selskaper som kommunen er eier av /medeier i. Redegjørelsen avgrenses i all hovedsak til å omfatte aksjeselskap (AS) som kommunen er eier av/medeier i.

1. Undersøkelse i AS gjennomført som forvaltningsrevisjon

Hvem kan/skal undersøkes?

I kommuneloven § 23-2 fremgår det at kontrollutvalget skal påse at det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet, og av selskaper kommunen har eierinteresser i.

I kommuneloven § 23-6 fremgår det videre at kontrollutvalget kan foreta undersøkelser i virksomheten hvis det er nødvendig.

Hva kan undersøkes?

I kommuneloven § 23-3 fremgår det at forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av

- økonomi,
- produktivitet,
- regelleterlevelse,
- måloppnåelse
- virkninger ut fra kommunestyrets vedtak.

Praksis viser at en forvaltningsrevisjon kan ha ulike perspektiver og tilnærningsmåter. Eksempler på dette er følgende:

- Resultatorientert
- Systemorientert
- Hendelsesbasert undersøkelse

Praksis viser videre at en forvaltningsrevisjon kan ta for seg en eller flere ulike typer tema. Eksempler på dette er følgende:

- Brukere
- Vedtak
- Økonomi
- Miljø- og bærekraft
- Organisasjon
- System
- Regelverk
- Styring
- Ledelse
- Produktivitet
- Effektivitet
- Resultat

Hvilken innsynsrett har kontrollutvalget i selskapet?

I kommuneloven § 23-6 fremgår det at kontrollutvalget kan kreve de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre sin kontroll fra aksjeselskap der en kommune eller fylkeskommune alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjer.

Disse opplysningene kan kreves fra virksomhetens daglige leder, styret og den valgte revisoren for selskapet.

I kommuneloven § 23-6 fremgår det videre at kontrollutvalget skal varsles om møter i generalforsamling, representantskap og tilsvarende organer og har rett til å være til stede i disse møtene.

I kommuneloven § 23-6 fremgår det også at kontrollutvalgets innsynsrett og rett til å foreta undersøkelser gjelder på tilsvarende måte overfor andre virksomheter som utfører oppgaver på vegne av kommunen. Innsynet og undersøkelsene skal imidlertid bare omfatte det som er nødvendig for å undersøke om kontrakten blir oppfylt.

I kommuneloven § 23-2 fremgår det at kontrollutvalget kan kreve at kommunen legger fram enhver opplysning, redegjørelse eller dokument som utvalget finner nødvendig for å utføre sine oppgaver.

I offentleglova § 3 fremgår det at alle kan kreve innsyn i saksdokument, journaler og liknende register til organet hos de organ som loven gjelder for (lovens virkeområde).

Oppsummering:

Kontrollutvalget har anledning til å gjennomføre undersøkelser i form av forvaltningsrevisjon i aksjeselskap som kommunen er eier av/medeier i.

Det finnes ikke noen klar avgrensing av hvilke tema en forvaltningsrevisjon kan gjelde (hva som skal undersøkes).

Kontrollutvalgets særskilte/utvidede lovbestemte innsynsrett i selskap som kommunen er direkte eller indirekte eier av/medier i, forutsetter at selskapet er eid av kommunen alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper.

I offentleglova § 3 fremgår det at alle kan kreve innsyn i saksdokument, journaler og liknende register til organet hos de organ som loven gjelder for (lovens virkeområde).
Også kontrollutvalget har slik innsynsrett som offentleglova foreskriver.

2. Undersøkelse i AS gjennomført som eierskapskontroll***Hvem kan/skal undersøkes?***

I kommuneloven § 23-2 fremgår det at kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper mv. (eierskapskontroll)

Hva kan undersøkes?

I kommuneloven § 23-4 fremgår det at eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Eksempler på tema/problemstillinger:

- Har kommunen etablert tilfredsstillende rutiner eller retningslinjer for eierstyring?
- Følger kommunen vedtatte rutiner/retningslinjer for eierstyring?
- Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?

Hvilke organisasjonsformer er omfattet av eierskapskontroll?

Følgende er omfattet av eierskapskontroll:

- Aksjeselskaper
- Interkommunale selskaper
- Samarbeid etter kommuneloven § 27 som er egne rettssubjekter

Følgende kan være omfattet av eierskapskontroll

- Samvirkeforetak
- Foreninger

Følgende er ikke omfattet av eierskapskontroll:

- Stiftelser
- § 27-samarbeid og andre samarbeid som ikke er egne rettssubjekter
- Kommunale foretak

Hvilken innsynrett har kontrollutvalget i selskapet?

I kommuneloven § 23-6 fremgår det at kontrollutvalget kan kreve de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre sin kontroll fra aksjeselskap der en kommune eller fylkeskommune alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjer.

Disse opplysningene kan kreves fra virksomhetens daglige leder, styret og den valgte revisoren for selskapet.

I kommuneloven § 23-6 fremgår det videre at kontrollutvalget skal varsles om møter i generalforsamling, representantskap og tilsvarende organer og har rett til å være til stede i disse møtene.

I kommuneloven § 23-2 fremgår det at kontrollutvalget kan kreve at kommunen legger fram enhver opplysning, redegjørelse eller dokument som utvalget finner nødvendig for å utføre sine oppgaver.

I offentleglova § 3 fremgår det at alle kan kreve innsyn i saksdokument, journaler og liknende register til organet hos de organ som loven gjelder for (lovens virkeområde). Også kontrollutvalget har slik innsynsrett som offentleglova foreskriver.

Oppsummering:

Kontrollutvalget har anledning til å gjennomføre undersøkelser i form av eierskapskontroll i aksjeselskap som kommunen er eier av/medeier i.

Det finnes relativt klare avgrensinger av hvilke tema en eierskapskontroll kan gjelde (hva som skal undersøkes).

Kontrollutvalgets særskilte/utvidede lovbestemte innsynsrett i selskap som kommunen er direkte eller indirekte eier av/medier i, forutsetter at selskapet er eid av kommunen alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper. Kontrollutvalget har uansett den innsynsrett som offentleglova foreskriver.

3. Andre typer undersøkelser i AS

Andre typer undersøkelser kan for eksempel være hendelsesbaserte undersøkelser, granskinger fakta-kartlegginger og mindre kontroll-/revisjonshandlinger.

Ved slike undersøkelser vil kontrollutvalgets innsynsrett i all hovedsak være tilsvarende det som er sagt i punktet om forvaltningsrevisjon.

4. Kombinerte undersøkelser i AS

Ulike typer undersøkelser kan kombineres i en og samme undersøkelse.

5. Oppsummering

Kontrollutvalget har anledning til gjennomføre ulike typer undersøkelser i aksjeselskap som kommunen er eier av/medeier i. Det være seg følgende typer undersøkelser:

- Forvaltningsrevisjon
(undersøkelse av ulike forhold i selskapet eller i forholdet mellom kommunen og selskapet))
- Eierskapskontroll
(undersøkelse av kommunes eierforvaltning i tilknytning til selskapet)
- hendelsesbaserte undersøkelser/gransking
(undersøkelse av konkrete forhold/hendelser etc. i selskapet eller i forholdet mellom kommunen og selskapet)
- fakta-kartlegging
(undersøkelse av konkrete forhold/hendelser etc. i selskapet eller i forholdet mellom kommunen og selskapet)

- mindre kontroll-/revisjons-handlinger

Kontrollutvalgets innsynsrett i selskapene varierer:

- Kontrollutvalgets innsynsrett er mest omfattende i selskap der en kommune alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjer.

Hva kontrollutvalget kan undersøke varierer også noe, avhengig av type undersøkelse som skal gjennomføres

- Ved forvaltningsrevisjon kan alle typer tema i tilknytning til selskapet undersøkes
- Ved hendelsesbaser undersøkelser/gransking/fakta-kartlegging kan alle typer tema i tilknytning til selskapet undersøkes
- Ved eierskapskontroll kan tema om kommunens eierskapsforvaltning i tilknytning til selskapet undersøkes